

Randstad Holland tekent voor Lissabon

Europese Structuurfondsen 2007 – 2013

Provincie Noord-Holland
Provincie Zuid-Holland
Provincie Utrecht
Provincie Flevoland

September 2005

Inhoudsopgave

<u>Inleiding</u>	3
<u>Prioriteit I: Kenniseconomie en innovatie</u>	7
<u>Maatregel 1.1. Bevorderen innovatiekracht MKB</u>	8
<u>Maatregel 1.2. Versterken kennisontwikkeling en -verspreiding (kennisinfrastructuur)</u>	8
<u>Maatregel 1.3. Optimaliseren bedrijfsomgeving (fysieke infrastructuur)</u>	10
<u>Maatregel 1.4. Upgrading arbeidspotentieel</u>	11
<u>Prioriteit II: Milieu en risicopreventie</u>	13
<u>Maatregel 2.1. Waterbeheer en veiligheid</u>	14
<u>Maatregel 2.2. Water-, lucht- en bodemkwaliteit</u>	16
<u>Maatregel 2.3. Stimuleren duurzame bedrijvigheid</u>	17
<u>Prioriteit III: Dynamische steden</u>	19
<u>Maatregel 3.1. Bereikbaarheid binnensteden</u>	20
<u>Maatregel 3.2. Stimulering wijk- en buurteconomie</u>	21
<u>Maatregel 3.3. Herstel stedelijk vestigingsmilieu</u>	22
<u>Maatregel 3.4. Sociale insluiting en inburgering</u>	24
<u>Prioriteit IV: Vitaal Landelijk Gebied</u>	25
<u>Maatregel 4.1. Ontwikkeling nieuwe bedrijvigheid in het landelijk gebied</u>	26
<u>Maatregel 4.2. Aantrekkelijkheid landelijk gebied</u>	26
<u>Maatregel 4.2. Aantrekkelijkheid landelijk gebied</u>	27

Inleiding

Introductie

De doelstellingen van de Europese Commissie voor de komende jaren zijn samen te vatten onder het Lissabon-akkoord (een kennisintensieve en innovatieve economie, gericht op werkgelegenheid en concurrentiekracht) en het Göteborg-akkoord (gericht op het vergroten van duurzaamheid). Trefwoorden zijn innovatie, kennismaatschappij, ondernemersgeest, milieubescherming en risicopreventie. De plannen van Randstad Holland, zoals die zijn gepresenteerd in verschillende beleidskaders (bijvoorbeeld Economische Strategie Randstad), overlappen sterk met deze doelstellingen en uitgangspunten. Randstad Holland herkent zich in de ambities van de EC en wil een belangrijke bijdrage leveren aan de realisatie ervan. Via hun regionale beleid willen de Randstadoverheden hier in de toekomst graag aan meewerken.

Randstad Holland (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Flevoland), respectievelijk delen hiervan, ontvangt tijdens de huidige programmaperiode (2000-2006) financiële steun vanuit de Europese Structuurfondsen voor verscheidene soorten investeringen (plattelandontwikkeling, innovatie, stedelijke ontwikkeling, werkgelegenheid, enz.). Deze middelen worden via diverse programma's ingezet, bijvoorbeeld het Doelstelling 1 phasing out programma Flevoland, het Doelstelling 2 programma Stedelijk Luik in de steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht, het Doelstelling 2 programma Ruraal Luik in Utrecht en de diverse Innovatieve Actie Programma's.

Met deze middelen zijn al veel positieve resultaten geboekt die in belangrijke mate hebben bijgedragen aan een verdere economische ontwikkeling van de regio. De huidige structuurfondsprogramma's lopen tot en met 2006 met een uitloop van twee jaar voor de uitvoering. Vanaf het jaar 2007 zal echter een nieuw regime voor de Structuurfondsen van toepassing zijn. Randstad Holland ('P4') wil ook in de nieuwe programmaperiode gebruik maken van de middelen die door de Europese Commissie beschikbaar worden gesteld. De provincies zijn ook bereid om de relevante provinciale middelen in te zetten om te komen tot een doeltreffend Programma Randstad Holland voor de periode 2007-2013.

Begin 2004 heeft de Europese Commissie de contouren van het nieuwe Structuurfondsbeleid aangegeven in het zogenaamde 3^e cohesierapport. In de loop van 2004 heeft de Europese Commissie tevens een eerste concept van de Kaderverordening voor de programma's 2007-2013 gepresenteerd. De verwachting is dat de Raad eind 2005 of begin 2006 de nieuwe regelgeving goed zal keuren. In de nieuwe periode zal de steun vanuit de Structuurfondsen zich met name concentreren op de nieuwe lidstaten van de Europese Unie.

Het officiële kabinetsstandpunt van Nederland heeft als uitgangspunt dat regio's in rijke lidstaten zoals Nederland niet meer in aanmerking zouden moeten komen voor middelen uit de Structuurfondsen. Alleen de armste lidstaten zouden hiervoor nog in aanmerking mogen komen (zgn. Cohesiebenadering). De Europese Commissie wil tijdens de volgende programmaperiode de Structuurfondsen echter ook inzetten in de rijkere regio's. Hierbij wordt zij gesteund door de meeste lidstaten. Met het oog op het verwezenlijken van de Lissabon- en Göteborg-doelstellingen ziet de Commissie een belangrijke rol weggelegd voor de kansrijke regio's om de economische groei en werkgelegenheid in de EU te bevorderen. In dit kader stelt de Commissie voor om binnen de doelstelling "Regionaal concurrentievermogen en werkgelegenheid" Structuurfondsen in te zetten in de Nederlandse provincies en steden. Hoewel als gevolg van het voortslepen van de discussie over de EU-meerjarenbegroting voor de periode 2007-2013 nog geen duidelijkheid bestaat over het bedrag dat Nederland uiteindelijk zal ontvangen, is uit de discussie in de Raad wel naar voren gekomen dat ook Randstad Holland tussen 2007 en 2013 op middelen uit de Structuurfondsen kan rekenen.

Het Europese beleid, dat voorheen voornamelijk geënt was op het terugdringen van de sociaal economische achterstand van achtergestelde regio's, zal zich in de toekomst meer richten op het benutten van de aanwezige potenties in de regio's. Deze veranderde visie biedt ook voor een welvarende regio als Randstad Holland perspectieven voor nieuwe Europese middelen. De mate waarin de P4 van de toekomstige Europese middelen zal kunnen profiteren, is afhankelijk van de wijze waarop deze middelen worden verdeeld binnen Nederland en de keuzes die daar gemaakt worden.

Op ambtelijk en bestuurlijk niveau is de laatste maanden intensief contact geweest tussen de vier provincies. De vier provincies hebben besloten om de inspanningen in het kader van de Europese Structuurfondsen te bundelen in één gezamenlijk programma voor het landsdeel Randstad Holland. Door de combinatie van sterke punten van de vier provincies kunnen in Randstad Holland belangrijke synergievoordelen worden behaald. Voor de realisatie van de doelstellingen op het terrein van "regionale concurrentiekracht en werkgelegenheid" is het benutten van die potentie zowel de uitdaging als de kans.

Binnen het gebied van Randstad Holland liggen ook de vier grote steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. De steden vormen de belangrijkste motor onder de Nederlandse economie. Vandaar dat het voor de hand ligt om, in het beleid dat aansluit bij het ontwikkelen van sterke en kansrijke elementen, speciale aandacht te geven aan het benutten van de potentie van de steden. Een samenhangende sociaal-economische ontwikkeling van stad en omringend gebied vraagt om samenwerking tussen de P4 en de steden.

Randstad Holland: sociaal-economische kenschets en visie

Randstad Holland vormt het hart van de Nederlandse economie waarin een groot deel van de Nederlandse beroepsbevolking werkzaam is en meer dan de helft van het Bruto Binnenlands Product (BBP) wordt verdiend. Van de buitenlandse ondernemingen in Nederland is bijna 55% in de Randstad gevestigd¹. Vooral Schiphol heeft aantrekkingskracht op kennisintensieve, hoogwaardige bedrijven. Randstad Holland concurreert voor deze bedrijvigheid met andere grootstedelijke regio's in Europa en de rest van de wereld.

In de rijksnota 'Pieken in de Delta' wordt op het grondgebied van de vier provincies een tweetal economische kerngebieden gedefinieerd, die grote kansen bieden voor verdere economische groei van de regio en Nederland als geheel. Het gaat om: de Noordvleugel Randstad (Zuid-as Amsterdam en Utrecht) en de Zuidvleugel Randstad (Haaglanden en Regio Rotterdam). Echter, ook de omliggende gebieden in Randstad Holland hebben potentie om een belangrijke bijdrage te leveren aan de economische kracht van Randstad Holland als geheel. De kracht van de regio ligt met name in de volgende kansen:

- De aanwezigheid van een grote zeehaven en een grote luchthaven geven de regio een sterke positie op het gebied van handel en logistiek en een strategische ligging naar het Europese achterland;
- De regio herbergt een groot aantal kennisinstellingen (onderzoekscentra, universiteiten) en grote ondernemingen die een bijdrage kunnen leveren aan een verdere ontwikkeling van technologie en innovatie (kenniseconomie);
- De diversiteit aan landschappen, de aanwezigheid van de kust en de afwisseling van stad-platteland-natuur biedt voldoende toeristisch recreatief potentieel;
- Met name de provincie Flevoland kent nog voldoende ruimte voor verdere economische ontwikkeling;
- De bevolking in Randstad Holland kenmerkt zich door een relatief hoog opleidingsniveau. Daarbij is de leeftijdsopbouw gunstig, mede door de jonge bevolking van de provincie Flevoland.

---

¹ Bron: Pieken in de Delta (Ministerie van Economische Zaken, 2004)

Krachtige punten, die Randstad Holland een sterke uitgangspositie bieden voor verdere groei. De uitdaging voor de komende jaren ligt erin deze kansen te verzilveren. Daarvoor is het noodzakelijk dat de sterktes verder worden uitgebouwd en vooral met elkaar in verband worden gebracht. Kennisinstellingen met bedrijfsleven, de beroepsbevolking met de aanwezige kennis, bedrijfsleven en kennisinstellingen met de aantrekkelijke vestigingsmogelijkheden. En een overheid die optimale voorwaarden schept om kansrijke initiatieven te laten ontstaan en tot bloei te brengen. Dat vergt vooral samenwerking. De uitdagingen zijn te groot voor individuele spelers in het veld. Als de regio erin slaagt om in teamverband te spelen, dan is een topositie in de Europese eredivisie binnen handbereik. Het is dan ook geen toeval dat de vier provincies gezamenlijk werken aan een programmatische inspanning in het kader van de Europese Structuurfondsprogramma's. Voor ons is Randstad Holland het niveau waarop de voorwaarden voor een succesvolle economische ontwikkeling kunnen worden gecreëerd.

Randstad Holland hoort thuis in de Europese top van kennisintensieve regio's. De gunstige ligging en verbindingen, de hoge concentratie aan internationale bedrijvigheid en internationale kennisinstellingen, de aantrekkelijke combinatie van metropolitaine en landschappelijke omgeving en de hoogopgeleide dynamische bevolking verplichten tot een topositie. Daarmee is Randstad Holland bij uitstek een regio die een belangrijke bijdrage kan leveren aan de economische ontwikkeling van de EU, zoals verwoord in de Lissabon-doelstellingen: het streven om de EU te ontwikkelen tot de meest concurrerende kenniseconomie ter wereld. De vier provincies tekenen voor die ambitie: **“Randstad Holland tekent voor Lissabon”**.

Opbouw programma

Randstad Holland heeft de overtuiging dat het, op grond van de sterke uitgangspositie die het bezit, in staat is om een Europees concurrerende regio te worden in de kenniseconomie van de toekomst. Daarom staat het programma voor de P4 in het teken van gebundelde inspanningen om deze ambitie waar te maken. Randstad Holland kiest er dan ook voor om de beschikbare middelen niet te versnipperen, maar gefocust in te zetten op een beperkt aantal prioritaire aandachtsgebieden. Dat leidt in het programma tot de keuze voor vier samenhangende prioriteiten, die gezamenlijk de hoekstenen vormen van de concurrentiekracht van de regio en de basis leggen voor de bijdrage van Randstad Holland aan het Lissabon-akkoord. Een sterke kenniseconomie, een duurzame economische ontwikkeling, dynamische steden en een vitaal platteland.

Prioriteit I: Kenniseconomie en innovatie.

Prioriteit II: Milieu en risicopreventie

Prioriteit III: Dynamische steden

Prioriteit IV: Vitaal Landelijk Gebied

Het programma schetst voor elk van de vier prioritaire aandachtsgebieden de maatregelen en acties die in de programmaperiode zullen worden genomen. Acties van het programma kunnen plaatsvinden in gehele gebied van Randstad Holland. Essentieel is dat de actie bijdraagt aan de concurrentiekracht van Randstad Holland. De locatie waar de actie plaatsvindt, is van minder groot belang indien deze actie de potentie benut van de regio.

De keuze voor een opbouw op basis van prioriteiten en maatregelen biedt de mogelijkheid om de gemaakte keuzes expliciet te formuleren. Tegelijkertijd sluit deze structuur aan bij de opbouw van het programma, zoals dat in zijn definitieve vorm door de Europese commissie zal worden gevraagd. Daarmee biedt het document ook aanknopingspunten om de discussie te voeren over de toedeling van de beschikbare budgetten en de bepaling van de te behalen resultaten.

Prioriteit I: Kenniseconomie en innovatie

Randstad Holland is niet alleen het economische kerngebied maar kent ook de belangrijkste bevolkingsconcentratie van Nederland en de belangrijkste concentratie van wetenschappelijke kennisinstellingen en publieke en private onderzoeksinstellingen.

De kansen voor een sterke positie in de kenniseconomie zijn in Randstad Holland dan ook groot. Het krachtig ontwikkelen van kenniseconomie en innovatie is de belangrijkste uitdaging voor de economie in Randstad Holland de komende jaren. De hoogste prioriteit en het belangrijkste deel van de middelen binnen dit programma worden daarom gericht op activiteiten ter bevordering van kenniseconomie en innovatie.

Juist kenniseconomie en innovatie zijn thema's die het lokale schaalniveau overstijgen. Ze vereisen samenwerking van en financiering door alle relevante betrokken partijen in Randstad Holland. Bij de uitwerking en uitvoering van het programma zal de regio nadrukkelijk samenwerking zoeken met de strategische partners: de steden en overige gemeenten, de (netwerken van) kennis- en onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven – georganiseerd en individueel – en de relevante intermediaire organisaties.

In het verleden zijn, mede in het kader van Europese programma's als Doelstelling 1 en 2, het Innovatieve Actie Programma en INTERREG, al belangrijke initiatieven genomen op het terrein van stimulering van kansrijke innovatieve en kennisintensieve bedrijvigheid. Op de resultaten van deze initiatieven wordt in deze prioriteit voortgebouwd.

Een belangrijke motor voor innovatie en de positionering van Randstad Holland in de kenniseconomie wordt gevormd door het Midden- en Klein Bedrijf. Niet alleen omdat het MKB het grootste deel uitmaakt van de economische bedrijvigheid in de regio. Maar ook omdat de jonge en flexibele bedrijven een voorhoede functie vervullen voor het gehele bedrijfsleven. De innovatieve kracht van het MKB kan echter pas benut worden, wanneer de regio erin slaagt om die krachten te bundelen. Op basis van de innovatieve kracht van het MKB gekoppeld aan de excellente kennis van de kennis- en onderzoekscentra bouwt Randstad Holland aan haar plaats in de top van meest concurrerende regio's in Europa.

In prioriteit I worden de volgende vier maatregelen onderscheiden:

Maatregel 1.1. Bevorderen innovatiekracht MKB

Maatregel 1.2. Versterken kennisontwikkeling en -verspreiding (kennisinfrastructuur).

Maatregel 1.3. Optimaliseren bedrijfsomgeving (fysieke infrastructuur).

Maatregel 1.4. Upgrading arbeidspotentieel

Maatregel 1.1. Bevorderen innovatiekracht MKB

Doel

Doelstelling van deze maatregel is om door middel van bedrijfsgerichte maatregelen de innovatiekracht van het MKB te versterken. Daarbij wordt de focus zowel gericht op de vestiging van nieuwe innovatieve bedrijven als op het benutten van de potentie van bestaande bedrijven. Speciaal wordt gekeken naar kansrijke clusters zoals ICT, multimedia en 'creative industry'.

Achtergrond

Zowel in omvang als in kwaliteit wordt de dynamiek en innovatiekracht van de regionale economie in belangrijke mate bepaald door het Midden- en Kleinbedrijf. Juist de (vaak jonge en flexibele) kleinere bedrijven vormen de voorhoede voor de veranderingen in de economische structuur. Randstad Holland wordt gekenmerkt door een groot aandeel Midden- en Kleinbedrijf, dat ook in de werkgelegenheidsgroei het grootste aandeel voor haar rekening neemt. De mate waarin de innovatiekracht van het MKB daadwerkelijk ten volle wordt benut varieert in de regio. Zeker is echter dat binnen het MKB in alle deelregio's in Randstad Holland nog een enorme potentie aan innovatiekracht aanwezig is, waarvan de benutting de motor vormt voor de ontwikkeling van de kenniseconomie in de regio. Een belangrijke voorwaarde voor de benutting van de innovatieve potentie van het MKB, is een voldoende mate van synergie tussen de bedrijven en de vele kennisinstellingen die in de regio zijn gevestigd.

Inhoud

In maatregel 1.1 worden activiteiten uitgevoerd, gericht op het bevorderen van de start van nieuwe innovatieve bedrijven, of het bevorderen van innovaties in bestaande MKB bedrijven. Aan nieuwe en bestaande innovatieve ondernemers wordt ondersteuning geboden door middel van begeleiding, het verbeteren van de toegang tot kennis en financiering van innovaties en onderzoek. De functie van deze activiteiten ligt vooral in het geven van stimulansen aan innovatieve ondernemers. Daarmee worden innovatieve bedrijven uitgenodigd om zich in de regio te vestigen of daar hun activiteiten uit te breiden.

Vooraf echter wordt in de stimulering van de innovatiekracht van het MKB ingezet op het versterken van de netwerken tussen MKB en kennisinstellingen en MKB bedrijven onderling, het "innovatieve weefsel". Innovatie en creativiteit gedijen het beste in een innovatieve en creatieve omgeving. Door de bedrijven in contact te brengen met kennisinstellingen en met elkaar kan een synergie-effect worden bereikt dat uitstraalt op de hele regio. Op die wijze wordt een innovatieve vliegwielfunctie op gang gebracht, die ook de meer volgende MKB bedrijven in beweging brengt. Bij deze acties wordt voortgebouwd op succesrijke ervaringen, die in de regio zijn opgedaan, bijvoorbeeld in het kader van de uitvoering van de Innovatieve Actie Programma's. In die programma's is een aantal innovatieve sectorale clusters tot stand gebracht, die verder versterkt zullen worden. Ook zijn projecten in voorbereiding op het terrein van kennisoverdracht naar MKB-bedrijven.

Voorbeeldprojecten

- **Ondersteuning van (techno)starters**
- **Bevordering spin-off van kennisintensieve bedrijven en kennisinstellingen**
- **Bevordering ondernemerschap binnen kennisinstellingen**
- **Kennisclusters (bedrijven en kennisinstellingen)**
- **Inzetten van kenniswerkers**
- **Kennisvouchers**
- **Innovatiesubsidies**
- **MKB loket**
- **Project "kansenkanon"**
- **Project "Venture Capital"**

Maatregel 1.2. Versterken kennisontwikkeling en -verspreiding (kennisinfrastructuur)

Doel

Doelstelling van deze maatregel is het upgraden en toegankelijk maken van de kennis- en onderwijsinfrastructuur in Randstad Holland.

Achtergrond

De slaagkans in de kenniseconomie wordt in belangrijke mate bepaald door de beschikbaarheid en toegankelijkheid van hoogwaardige kennis in de regio. Hoogwaardige kennis is zeker geen monopolie van kennisinstellingen. Grote en innovatieve bedrijven maken deel uit van wereldomspannende netwerken van kennisontwikkeling. Voor de economische ontwikkeling van Randstad Holland is het van belang dat de ontwikkelde kennis neerslaat in de regio en bij MKB bedrijven in het bijzonder. Daartoe zullen op regionale schaal de kennisnetwerken moeten worden versterkt.

De economische effecten van kennisontwikkeling komen echter pas tot uiting, wanneer de beschikbare kennis ook daadwerkelijk wordt toegepast in het productieproces. Dat leidt ertoe dat niet alleen aandacht moet worden geschonken aan de beschikbaarheid van hoogwaardige kennis, maar vooral ook aan de toegankelijkheid daarvan.

Inhoud

Randstad Holland heeft een aantal speerpunten gedefinieerd, waaronder Composites Manufacturing; Life Sciences/Medische Technologie; Nieuwe Media; Duurzame Energie; Geomatica; Sensor- en Nanotechnologie; Greenports; Maritieme Techniek; Veiligheid en Milieu op zee. Het stimuleren en faciliteren van de samenwerking van kennisinstellingen en bedrijven op deze onderzoeksspeerpunten draagt bij aan de beschikbaarheid van kennis in de regio. Bovendien bevestigt deze samenwerking de positie van de regio in de internationale kennisnetwerken, waarvan de betrokken instituten en bedrijven deel uitmaken. Op deze en andere gebieden zullen vooraanstaande instituten worden gevestigd en zal vooraanstaand onderzoek worden ondersteund.

In belangrijke mate wordt de toegankelijkheid gestimuleerd door de aandacht voor innovatieve clusters van (MKB) bedrijven en kennisinstellingen. Juist door de deelname van MKB bedrijven aan deze clusters wordt de spreiding van kennis bevorderd.

De maatregel voorziet ook in het aantrekken, uitbreiden of versterken van relevante kennis- en onderwijsinstellingen. Dit met het oog op een optimale kennisoverdracht aan huidige en toekomstige medewerkers van bedrijven. Met name in de gebieden in Randstad Holland met een snel groeiende bevolking, is een discrepantie ontstaan tussen het niveau van de kennis- en onderwijsvoorzieningen en de behoefte van de regio.

Om haar positie in de kenniseconomie op te kunnen eisen, zet Randstad Holland met kracht in op het realiseren van deze combinatie van beschikbaarheid van kennis op topniveau en de beschikbaarheid van faciliteiten voor de spreiding van kennis naar en toepassing van kennis door de (MKB) bedrijven. Deze optimale kennis- en onderwijsinfrastructuur vormt wellicht het belangrijkste element in de aantrekkelijkheid van Randstad Holland als vestigingsplaats voor innovatieve en kennisbedrijven.

Voorbeeldprojecten

- **Vestiging hoogwaardige onderzoeksinstituten**
- **Ondersteunen innovatieve clusters**
- **Vestiging, versterking onderwijsinstellingen**

Maatregel 1.3. Optimaliseren bedrijfsomgeving (fysieke infrastructuur)

Doel

Het scheppen van optimale ruimtelijke voorwaarden voor de vestiging van kennisintensieve en innovatieve bedrijvigheid, door het op niveau brengen van de fysieke infrastructuur in de regio.

Achtergrond

Het moderne bedrijfsleven stelt hoge eisen aan de ruimtelijke omgeving. Voor Randstad Holland betekent dat, dat er ruimtelijk maatregelen genomen moeten worden ter ondersteuning van de ontwikkeling en de ontsluiting van kennisintensieve hot spots en kwalitatief hoogwaardige bedrijventerreinen. De beperkte ruimte leidt ertoe dat er creatief gekeken moet worden naar de verbindingen tussen de groeiende bevolkingscentra in Flevoland en de centra van bedrijvigheid in de Randstad. Daarbij vormen de groei en bereikbaarheid van de mainports (Schiphol en het Rotterdamse en Amsterdamse havengebied) prioritaire aandachtspunten.

Inhoud

De maatregel zet in op twee sporen van activiteiten.

Spoor één betreft de verbetering van de kwaliteit van de (bereikbaarheid) van bestaande en nieuwe bedrijventerreinen. In het kader van dit spoor worden activiteiten uitgevoerd die gericht zijn op het verbeteren van de ontsluiting van bestaande en nieuw bedrijventerreinen via weg, water, spoor en ICT-verbindingen (breedband). Tevens worden bestaande bedrijventerreinen aangepast aan de eisen van de tijd en ontlast middels de aanleg van nieuwe regionale bedrijventerreinen.

Spoor twee betreft de ondersteuning van kennisintensieve en innovatieve bedrijfsactiviteiten door middel van de (her)inrichting van gespecialiseerde vestigingsmogelijkheden voor specifieke doelgroepen. Randstad Holland heeft al een aantal toplocaties voor hoogwaardige bedrijvigheid (productie en diensten). Voor deze aard van bedrijvigheid worden aan de locaties hoge eisen gesteld. Zowel aan de voorzieningen (ICT, etc.) als de aantrekkelijkheid van de bedrijfsomgeving voor hoogopgeleide kenniswerkers. De ontwikkeling van groene werklandschappen in Randstad Holland is aantrekkelijk, omdat daarmee synergie kan worden bereikt tussen het bieden van een excellent vestigingsmilieu en de ontwikkeling van natuur.

In de ontwikkeling van de kenniseconomie in Randstad Holland wordt sterk ingezet op het bevorderen van clusters van innovatieve bedrijvigheid. Voor het stimuleren van de ontwikkeling is de beschikbaarheid van gespecialiseerde bedrijventerreinen, liefst in de directe omgeving van de relevante kennisinstellingen, essentieel.

De vestiging van (techno)starters en creatieve starters wordt bevorderd door de ontwikkeling van gespecialiseerde huisvestingsmogelijkheden, waar een aangepast voorzieningenniveau, tegen een aantrekkelijke prijs, gecombineerd wordt met ondersteuningsaanbod. Deze startersvoorzieningen kunnen deel uitmaken van de gespecialiseerde science parks. Ook in de binnensteden is echter behoefte aan dergelijke hoogwaardige huisvestingsmogelijkheden (bijvoorbeeld voor creatieve starters).

Voorbeeldprojecten

- **Revitalisering bedrijfsterreinen**
- **(Her)inrichten van science-parks en kennisintensieve hotspots**
- **Ontwikkeling van (multimodale) overslagactiviteiten rond Almere**
- **Ontwikkeling en bereikbaarheid greenports (Westland-Oostland)**
- **Ontwikkeling kennisintensieve startershuisvesting**
- **Ondernemershuizen**
- **Herontwikkeling oude panden tot bedrijfslocaties**
- **Ontwikkeling woon/werk units (kleinschalige bedrijvigheid)**

Maatregel 1.4. Upgrading arbeidspotentieel

Doel

De doelstelling van deze maatregel is om het regionale bedrijfsleven, nu en in de toekomst, te verzekeren van voldoende adequaat opgeleide instroom van arbeidskrachten.

Achtergrond

De ontwikkeling van de kenniseconomie ondervindt belemmeringen door de beperkte beschikbaarheid van geschikte en adequaat opgeleide medewerkers. Tegelijkertijd ontstaan in de regio problemen door een oplopende werkloosheid, met name onder jongeren. Als Randstad Holland wil slagen in haar inspanningen om in de kenniseconomie duurzaam een rol van betekenis te spelen, dan is de optimale benutting van het beschikbare arbeidspotentieel een eerste vereiste. Dat besef mondt uit in de constatering dat alle krachten moeten worden gebundeld om ervoor te zorgen dat de beroepsbevolking blijft leren. Leren om toegang te krijgen tot de arbeidsmarkt (startkwalificatie) en leren om te kunnen voldoen aan de specifieke eisen van de kennisintensieve en innovatieve bedrijven. Upgrading van het arbeidspotentieel kan alleen door middel van activiteiten, waarin steeds onderwijsinstellingen, overheid en bedrijfsleven samenwerken. Die samenwerking is essentieel om de beoogde resultaten te behalen, maar vooral om de activiteiten structureel in te bedden in de onderwijs- en opleidingsinfrastructuur. Kern is het gezamenlijke belang bij het stimuleren van reguliere werkgelegenheid en het (doen) vervullen van vacatures. Daarmee kan (dreigende) werkloosheid worden voorkomen.

De uitvoering van het merendeel van de acties in deze maatregel veronderstelt de mogelijkheid van inzet van middelen uit het Europees Sociaal Fonds. De acties maken echter een samenhangend deel uit van de versterking van de kenniseconomie in de regio. Om die reden pleit de regio ervoor om het ESF programma gedecentraliseerd uit te voeren en (tenminste in het landsdeel Randstad Holland) in relatie te brengen met de EFRO programma.

Inhoud

In deze maatregel worden acties uitgevoerd, gericht op het verhogen van de kwalificatiegraad van de instroom op de arbeidsmarkt. Onderwijs en arbeidsmarkt zijn in Randstad Holland nog niet goed genoeg op elkaar afgestemd. Daardoor komen (met name) jongeren op de arbeidsmarkt, die niet over de minimum kwalificaties beschikken, waardoor instromen op de arbeidsmarkt wordt bemoeilijkt. Een te groot deel van de jongeren verlaat het onderwijs zelfs voortijdig zonder relevante afsluiting. Voorzien wordt dat mede hierdoor in belangrijke sectoren van de kenniseconomie, in de toekomst, een tekort aan instroom van gekwalificeerde arbeidskrachten zal ontstaan. Met name in het technisch onderwijs en bèta vakken zal de aansluiting tussen de uitstroom van het onderwijs en de behoeften van het bedrijfsleven een grote discrepantie te zien geven. Het beleid in Randstad Holland is erop gericht om, in samenwerking tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven, ervoor te zorgen dat iedereen, die de arbeidsmarkt betreedt, in het bezit is van een relevante startkwalificatie. Vroegtijdige schooluitval kan bestreden worden door middel van preventieve investeringen zoals voor- en vroegschoolse opvang, huiswerkbegeleiding en vormen van zorg en begeleiding in combinatie met correctieve activiteiten in de uitvoering van de leerplicht.

De tweede insteek is gericht op het stimuleren van de continue aanpassing van beroepskwalificaties aan de ontwikkelende behoeften van het bedrijfsleven. De technologische en organisatorische ontwikkelingen in de kenniseconomie gaan zo snel dat kennis en vaardigheden snel verouderen. Onderzoekers spreken zelfs over een halfwaardetijd van ca. 5 jaren. Werkgevers en werknemers moeten ieder en gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor de continue aanpassing van de kwalificaties aan de veranderende omstandigheden. Met name voor het MKB leidt dat tot inspanningen in tijd, geld en ervaring, die door individuele bedrijven niet zijn op te brengen. In deze maatregel worden daarom samenwerkingsprojecten gestimuleerd van MKB en onderwijs- en kennisinstellingen op het terrein van "een leven lang leren" en het bevorderen van de employability van medewerkers.

De derde insteek wordt ingegeven vanuit het gevaar dat de snelle ontwikkelingen in de kenniseconomie ertoe leiden, dat groepen, die (tijdelijk) niet op de arbeidsmarkt actief zijn, snel de aansluiting bij de ontwikkelingen in het bedrijfsleven kunnen verliezen. Dat kan in de toekomst ernstige consequenties hebben voor de kwalitatieve, maar ook de kwantitatieve aansluiting tussen vraag en aanbod van arbeid. Her- en bijscholing van werkloze werkzoekenden wordt daarom gestimuleerd in het kader van deze maatregel. De dreigende kwantitatieve en kwalitatieve discrepantie wordt nog versterkt door de toenemende vergrijzing en ontgroening. In het kader van deze maatregel worden daarom tevens activiteiten ontwikkeld, gericht op het mobiliseren van groepen, die (nog) niet of niet meer actief zijn op de arbeidsmarkt. Prioriteit wordt gelegd bij vrouwen, allochtonen, ouderen en arbeidsgehandicapten.

Voorbeeldprojecten

- **In- en uitstroombevordering bêta- en technisch onderwijs**
- **Aantrekken hoger onderwijs (speerpuntsectoren)**
- **Versterken onderwijs in de beroepskolom (VMBO/MBO/HBO)**
- **Opleiding en scholing in samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs**
- **“Employability Centrum” voor het MKB**
- **Promotie Leven Lang Leren**
- **Leer/werkprojecten voor specifieke doelgroepen**
- **Reïntegratieprojecten voor werklozen**
- **Jongerenloketten (samenwerking gemeenten, CWI, RMC)**

Prioriteit II: Milieu en risicopreventie

Randstad Holland is een dichtbevolkt gebied en vormt een infrastructureel knooppunt via weg, water en lucht. De economische ontwikkeling en bevolkingsgroei in het gebied gaan gepaard met een toenemende milieudruk in zowel stedelijke als landelijke gebieden en een stijgende belasting van de infrastructuur. Dit zorgt ervoor dat de volksgezondheid en biodiversiteit onder druk staan.

De ligging aan de Noordzeekust, Waddenzee en (in) het IJsselmeer leidt ertoe dat de bescherming tegen wateroverlast en waterbeheer voor Randstad Holland traditioneel een belangrijke rol speelt. De veiligheidsbeleving van de bewoners van Randstad Holland is in sterke mate aan water gerelateerd.

Een gezonde en veilige leefomgeving voor bewoners, bedrijven en toeristen is een belangrijke voorwaarde voor verdere economische groei. Vandaar dat de provincies in Randstad Holland inzetten op verbetering van de milieusituatie en veiligheid (risicopreventie). De maatregelen binnen deze prioriteit hebben over het algemeen een voorwaardenscheppend karakter voor verdere economische ontwikkeling van Randstad Holland.

Binnen prioriteit II wordt een drietal maatregelen onderscheiden:

Maatregel 2.1. Waterbeheer en veiligheid

Maatregel 2.2. Water-, lucht- en bodemkwaliteit

Maatregel 2.3. Stimuleren duurzame bedrijvigheid

Maatregel 2.1. Waterbeheer en veiligheid

Doel

Deze maatregel is gericht op het verbeteren van de veiligheid van de regio tegen de gevolgen van overstromingen en wateroverlast. Daarbij gaat het niet alleen om bescherming tegen open water, maar ook om bescherming tegen rivieren.

Achtergrond

Met de Noordzee, het IJsselmeer, het Markermeer, de diverse rivieren en kanalen en de havens van Amsterdam en Rotterdam vormt water een belangrijk ruimtelijk en economisch element in Randstad Holland. Door zeespiegelstijging, bodemdaling en nieuwe wetenschappelijke inzichten is de veiligheidssituatie in Randstad Holland urgenter geworden. Bescherming tegen overstromingen en wateroverlast staat dan ook hoog op de politieke agenda's van de verschillende provincies en het Rijk (Nota Ruimte). Dit is niet alleen van belang voor de inwoners, maar ook voor bedrijven, toerisme en de natuur. In diverse visies wordt dan ook geschetst hoe op termijn kustveiligheid gecombineerd moet worden met wonen, werken, recreëren en natuur. De kustzone bevat enkele zwakke schakels zoals bij Ter Heijde die een groot risico vormen bij hoogwater en zware storm. De kustzone en kustplaatsen hebben bovendien een kwaliteitsimpuls nodig.

Daarnaast is het van belang om het waterbeheer rondom rivieren te verbeteren. Om de watervoorziening en de bescherming tegen overstromingen voor lange tijd veilig te stellen, is het nodig om waterbeheer meer aan te laten sluiten bij natuurlijke processen. Uitgangspunt binnen ruimtelijk beleid is dat water een belangrijkere rol gaat spelen als ordenend principe. Dat betekent dat ruimtelijke ontwikkelingen van o.a. landbouw, recreatie, natuur, stedenbouw en infrastructuur meer worden afgestemd op de specifieke eisen die duurzaam en veerkrachtig waterbeheer stelt. Daarbij zijn win-win situaties voor water en andere ruimteclaims het streven (integrale aanpak).

Inhoud

Binnen deze maatregel worden projecten gestimuleerd die bijdragen tot een verbeterde veiligheid en duurzaam waterbeheer, bijvoorbeeld het versterken van zeeweringen. Bij voorkeur gaat het om acties die een directe of indirecte relatie hebben met bijvoorbeeld natuurontwikkeling en de ontwikkeling van toerisme en recreatie in het gebied. De waterrijke gebieden en meer specifiek de kust zijn vanuit toeristisch oogpunt belangrijke pijlers en investeringen binnen deze maatregel kunnen bijdragen aan verdere economische ontwikkeling. Daarnaast is het ook van belang om de waterbeheersing rond rivieren te verbeteren door het verzwaren van de dijken.

Duurzaam waterbeheer speelt zowel in stedelijke als landelijke gebieden en natuurgebieden waarbij de relatie met natuurontwikkeling en/of economische ontwikkeling een belangrijk punt van aandacht is. In natuurgebieden kan vernatting worden gekoppeld aan waterberging of waterconservering voor de landbouw, zodat voldoende zoet water beschikbaar is voor de beregening van landbouwgewassen (met name van belang in het zeekele gebied). Het verbreden en verdiepen van watergangen en sloten op een natuurvriendelijke wijze met aandacht voor toeristisch-recreatieve elementen behoort ook tot de mogelijkheden van deze maatregel.

Onderdeel van deze maatregel vormt tevens het bevorderen van de bewustwording bij inwoners, bedrijven en instellingen over het duurzaam omgaan tegen water. Diverse pilot-acties op dit gebied kunnen gefinancierd worden uit deze maatregel.

Voorbeeldprojecten

- **Verzwaren van dijken en verbreden van duinen**
- **Investerings in kustplaatsen die leiden tot verbeterde veiligheid (in relatie tot versterking toeristische infrastructuur)**
- **Uitvoering van waterbeheersingplannen**
- **Bouw van een getijdencentrale**
- **Ontwikkeling van een centrum voor veiligheid en milieu op zee**

Maatregel 2.2. Water-, lucht- en bodemkwaliteit

Doel

Doelstelling van deze maatregel is het verbeteren van de kwaliteit van de natuurlijke omgeving, het vergroten van de attractiviteit van het gebied en het verbeteren van de ecologische basis ten behoeve van de landbouw en andere (economische) activiteiten. De kwaliteit van water, lucht en bodem is van belang voor het behoud en verbetering van het natuurlijk milieu en de leefomgeving alsmede de economische levensvatbaarheid van het stedelijk en landelijk gebied.

Achtergrond

Binnen een omvangrijk en divers gebied als Randstad Holland met afwisselend stedelijk en landelijk gebied komen diverse milieuproblemen voor. De luchtkwaliteit in stedelijke gebieden laat te wensen over (congestie), veel bedrijventerreinen kampen met bodemverontreiniging en landelijke (agrarische) gebieden kennen specifieke problemen als het gaat om bodemkwaliteit.

Milieuproblemen belemmeren verdere economische groei, niet alleen omdat bedrijven niet uit kunnen breiden, maar ook omdat dergelijke problemen een negatieve uitwerking hebben op toestroom van mensen en bedrijven. Voor een internationaal concurrerend vestigingsmilieu is het essentieel te beschikken over aantrekkelijke woon- en werkgebieden. In beginsel zijn er diverse aantrekkelijke landschappen in Randstad Holland aanwezig, maar de kwaliteit ervan staat onder druk. Ook de biodiversiteit staat onder grote druk door onder meer de verdergaande verstedelijking en milieudruk.

Inhoud

De activiteiten binnen deze maatregel hebben nadrukkelijk een voorwaardenscheppend karakter voor het genereren van economische activiteiten. Centraal staan acties die de milieukwaliteit en kwaliteit van de natuurlijke omgeving verbeteren. Dit heeft betrekking op zowel stedelijke als landelijke gebieden. In stedelijke gebieden kunnen projecten gericht zijn op het saneren van bedrijventerreinen en stimuleren van 'schoon' openbaar vervoer. In landelijke gebieden gaat het bijvoorbeeld om het bestrijden van verdroging, verzuring en vermessing in landbouwgebieden, bossen en natuurgebieden.

In enkele grote steden zijn al veel maatregelen getroffen om autoverkeer in de binnenstad te ontmoedigen. Een goed vervangend openbaar verkeerssysteem met bussen maakt het mogelijk om zonder auto toch de binnenstad te bereiken. Teneinde de luchtkwaliteit in de steden echt te kunnen verbeteren ten gunste van volksgezondheid en economische ontwikkeling, wordt de inzet van schone bussen, rijdend op elektriciteit of biobrandstoffen, bevorderd. Stimulering van schoon stedelijk openbaar transport is ook een van de doelstellingen binnen de nieuwe EFRO verordening.

Ontwikkeling van innovatieve en nieuwe methoden en technieken om milieuproblemen aan te pakken worden nadrukkelijk gestimuleerd binnen deze maatregel.

Voorbeeldprojecten

- **Saneren van bedrijventerreinen, in combinatie met herstructurering**
- **Bestrijding van verdroging**
- **Milieuhandhaving en monitoring**
- **Bestrijding van gevolgen van verzuring, vermessing en verdroging in bossen en natuurgebieden**
- **Projecten als walstroom, aardgasinfrastructuur, aanpassing weginfrastructuur in verband met luchtkwaliteit behorende bij het programma Luchtkwaliteit Zuidvleugel**
- **Project aanleg warmtenet behorende bij Zuidvleugelprogramma**
- **Innovatief gebruik geïmmobiliseerde baggerspecie**

Maatregel 2.3. Stimuleren duurzame bedrijvigheid

Doel

Doelstelling van deze maatregel is het stimuleren van duurzame productieprocessen in het bedrijfsleven door toepassing van duurzame en hernieuwbare energie(bronnen) en het stimuleren van innovatie.

Achtergrond

Duurzaamheid en duurzame ontwikkeling zijn onderwerpen die maatschappelijk breed worden ondersteund. Het is een ontwikkeling die zich richt op de behoeften van de huidige generatie, zonder daarmee toekomstige generaties de mogelijkheden te ontnemen om ook in hun behoeften te voorzien. Duurzaamheid kent daarbij verschillende aspecten. Het gaat om een integratie van milieu, economische en sociale belangen (zoals natuur en landschap, welvaart, werk, veiligheid, gezondheid en leefbaarheid).

Veel lidstaten moeten een zware inspanning leveren om de doelstellingen uit het Kyoto-verdrag te halen. Dit geldt ook voor Nederland. Een van de doelstellingen, het reduceren van de CO₂-uitstoot, kan een impuls krijgen door het ontwikkelen van alternatieve energiebronnen ('groene energie'). Door te investeren in innovatieve vormen van biobrandstoffen en biomassa wil Randstad Holland een bijdrage leveren aan de noodzakelijke reductie van de CO₂-uitstoot. Snel stijgende olieprijsen zijn een reden te meer om naar deze alternatieven te kijken.

De ontwikkeling van het innovatief vermogen van het bedrijfsleven is ook een belangrijk onderdeel van en voorwaarde voor de ontwikkeling van 'duurzaam' ondernemen.

Inhoud

Het realiseren van een duurzame economische ontwikkeling is zeker niet alleen een belangrijke taak van de overheid. Ook het bedrijfsleven speelt daarbij een centrale rol. Gelet op het economische karakter van het programma staat in deze maatregel duurzaamheid binnen het bedrijfsleven centraal. Ontwikkeling van duurzame productieprocessen en producten alsmede stimulering van productie van hernieuwbare energie vormt een belangrijk aandachtspunt. Dit geldt zowel op individueel bedrijfsniveau als op het niveau van bedrijventerreinen, waarbij gedacht kan worden aan het creëren van collectieve en duurzame diensten op het gebied van water, energie en afval (duurzame energievoorziening voor bedrijventerreinen).

Om bedrijven hierin te ondersteunen, adviseren en faciliteren kunnen scans voor innovatie en vernieuwing uitgevoerd worden naar de mogelijkheden voor procesgerichte maatregelen om afval en emissies te verminderen.

In Randstad Holland is veel expertise en ervaring opgebouwd met betrekking tot duurzame energie en dan in het bijzonder windenergie. In Flevoland bijvoorbeeld staat een groot deel van het in Nederland aanwezige windvermogen opgesteld. Belangrijke kans voor de regio is dan ook een verdere ontwikkeling van kennis omtrent duurzame energie en implementatie ervan in de praktijk.

Bij de diverse voorziene maatregelen en acties wordt nadrukkelijk gekeken naar de landschappelijke inpassing en de toegevoegde waarde voor de economie.

Voorbeeldprojecten

- **Biomassateelt in veenweidegebieden, inclusief onderzoek en communicatie**
- **Ontwikkelen kenniscentrum voor duurzame energie (praktijk- en demonstratiecentrum)**
- **Scans voor innovatie en vernieuwing bij de bedrijven naar mogelijkheden voor procesgerichte maatregelen om afval en emissies te verminderen (b.v. in de vorm van een regeling)**
- **Toepassing van energiezuinige warmte-koude opslag in de bodem stimuleren**
- **Technologische Milieu-Innovatie Regeling**

Prioriteit III: Dynamische steden

De regio Randstad Holland wordt gekenmerkt door een zeer hoge mate van verstedelijking. Randstad Holland bevat de 4 grootste steden van Nederland, omgeven door een groot aantal middelgrote steden. De regio omvat onder meer de twee snelst-groeiende steden van Nederland (Almere en Lelystad). Geen wonder dus dat de ontwikkelingskracht van de steden bepalend is voor de economische ontwikkeling van de regio. Ook het omringende platteland is voor zijn economische ontwikkelingsmogelijkheden in belangrijke mate afhankelijk van de toeleveringsfunctie (b.v. recreatieve voorzieningen, woonomgeving, etc.) aan de stedelijke centra.

De hoge mate van verstedelijking is één van de sterke punten van Randstad Holland. De stedelijke omgeving is, met het hoge niveau van voorzieningen en netwerken, in beginsel een attractieve vestigingsplaats voor innovatieve en kennisintensieve bedrijven. Die sterkte kan echter pas benut worden indien de problemen die de verstedelijking met zich meebrengt effectief kunnen worden bestreden. Daarbij zijn bereikbaarheid, veiligheid, economische activiteit, samen te brengen onder de term *dynamiek*, de sleutelwoorden.

Prioriteit 3 heeft tot doel de dynamische ontwikkelingskracht van de steden te stimuleren, en waar nodig te herstellen, zodat de steden in Randstad Holland hun functie als motor van de economische ontwikkeling voor de regio kunnen waarmaken.

Prioriteit III kent 3 maatregelen:

Maatregel 3.1. Bereikbaarheid binnensteden

Maatregel 3.2. Stimulering wijk- en buurteconomie

Maatregel 3.3. Herstel stedelijk vestigingsmilieu

Maatregel 3.4. Sociale insluiting en inburgering

Maatregel 3.1. Bereikbaarheid binnensteden

Doel

Het verbeteren van de ontsluiting van de stedelijke centra (o.a. door openbaar vervoer), gericht op het verhogen van de bereikbaarheid en aantrekkingskracht voor bedrijven (creatieve industrie) en kenniswerkers.

Achtergrond

De dynamiek van de stad is voor een aantal bedrijfssectoren - waaronder de zgn. creatieve industrie - en kennisinstellingen een belangrijk element in het voortbrengingsproces. Deze bedrijven en instellingen zoeken bij voorkeur de culturele en intellectuele omgeving van de binnenstad als vestigingsplaats. Datzelfde geldt voor de hoogopgeleide kenniswerkers, die worden aangetrokken door de innovatieve en kennisintensieve bedrijven in de regio. Gezamenlijk bieden deze groepen een nieuwe dynamiek aan de binnenstad, waarin economische activiteit hand in hand gaat met wonen, cultuur en sociale activiteiten. Een voorwaarde voor deze bedrijven en kenniswerkers is wel dat de vestigingsplaats snel en eenvoudig te bereiken is voor klanten en leveranciers. De steden in Randstad Holland kunnen in onvoldoende mate aan die voorwaarde voldoen.

Inhoud

De acties, die in deze maatregel worden uitgevoerd, zijn gericht op het realiseren van een adequate verkeers- en vervoersontsluiting van de stedelijke centra. Er wordt aangesloten op de ambitieuze binnenstadsplannen, die veel steden reeds ontwikkelen of ontwikkeld hebben. Deze plannen zijn in hoofdzaak gericht op ontsluiting en opwaardering van de stedelijke centra en worden beschouwd als belangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling van de gehele stad en omliggende regio.

Speciale aandacht gaat binnen de maatregel uit naar het verbeteren van de infrastructuur op het terrein van het openbaar vervoer. Daarbij gaat het om het moderniseren en vergroten van de mogelijkheden, onder meer door maatregelen in de stationsgebieden. Activiteiten betreffen het realiseren van hoogwaardig openbaar vervoer, onder meer via trein, bus, metro of tram, en de verbinding met belangrijke locaties in de stad. Ook het vergroten van de aantrekkingskracht van de binnensteden draagt bij aan de doelstelling. Ook worden maatregelen uitgevoerd ter verbetering van de parkeermogelijkheden in de binnensteden. Door de hoge ruimtedruk in de binnensteden zullen oplossingen vaak gezocht moeten worden in innovatieve technieken en toepassingen.

Tevens worden in deze maatregelen activiteiten ondergebracht op het terrein van verbetering van aan- en afvoer van goederen en diensten. Introductie van nieuwe transportsystemen en overslag moet de bereikbaarheid van het bedrijfsleven in de binnenstad garanderen. Ook het treffen van veiligheidsvoorzieningen en het verplaatsen van risicovolle bedrijven of installaties maken onderdeel uit van de activiteiten met het oog op de veiligheid en aantrekkingskracht van de binnenstad.

Tenslotte wordt speciaal aandacht geschonken aan de verbindingen tussen stad en platteland ten behoeve van het woon-werk verkeer en de toegankelijkheid van recreatieve voorzieningen.

Voorbeeldprojecten

- **Ongestoord logistiek systeem voor goederenvervoer van en naar Schiphol**
- **Schone bussen rijdend op elektriciteit**
- **Verbetering stationsomgeving**
- **Verbetering stroom van goederen en mensen tussen Randstad en Almere**
- **Verbinding over het IJmeer**

Maatregel 3.2. Stimulering wijk- en buurteconomie

Doel

Deze maatregel heeft als doelstelling de broedplaatsfunctie voor nieuwe economische activiteit, die stedelijke wijken en buurten van oudsher hebben, verder te ontwikkelen.

Achtergrond

De dynamiek van de stedelijke centra is steeds een inspirerende omgeving gebleken voor de ontwikkeling van nieuwe economische activiteiten. Daarbij gaat het om veelal kleinschalige initiatieven, die zijn ingebed in de sociale en culturele infrastructuur van wijken en buurten. Deze initiatieven dragen in belangrijke mate bij aan de aantrekkelijkheid van de stad als woon- en werkomgeving. Bovendien hebben zij een belangrijk werkgelegenheidseffect, waardoor een bijdrage geleverd wordt aan het welvaartsniveau van de bevolking van de stedelijke centra en daarbuiten.

Een belangrijk neveneffect van een actieve wijk- en buurteconomie is de bijdrage die daarvan uitgaat naar de sociale cohesie in de wijken en buurten. Het wijk- en buurniveau is de schaal waarop de integratie van etnische groepen en achterstandsgroepen in de stedelijke samenleving moet worden gerealiseerd. Een zekere mate van economische onafhankelijkheid is daarbij een belangrijke stimulerende factor.

Inhoud

In het kader van deze maatregel worden activiteiten uitgevoerd, die gericht zijn op het bevorderen van de beschikbaarheid van (kleinschalige) bedrijfshuisvesting. Vooral startende ondernemers hebben behoefte aan goedkope, geschikte ateliers en kantoorruimtes. Het inrichten van (kleinschalige) bedrijfsverzamelgebouwen, woon-werklocaties en broedplaatsen is een middel om in die behoeften te voorzien.

Ook activiteiten op het terrein van ondersteuning van (door)startende ondernemers maken onderdeel uit van deze maatregel. In de regio zijn goede ervaringen opgedaan met het begeleiden van starters en doorstarters, waarbij specifiek aandacht wordt gegeven aan het stimuleren van etnisch ondernemerschap. Die initiatieven zullen worden gecontinueerd en geïntensiveerd. Voorts gaat het om activiteiten als het organiseren van netwerkbijeenkomsten en het stimuleren van samenwerking tussen ondernemers onderling en tussen ondernemers en organisaties als overheid, banken, kennis- en onderwijsinstellingen en intermediairs. Ook het ontwikkelen van loketfuncties hoort daar bij. Daarnaast worden initiatieven genomen om financiële faciliteiten te creëren, zoals het beschikbaar stellen van start- en risicokapitaal voor startende en doorstartende ondernemingen.

Verder zet de maatregel in op bestaande economische centra in de wijken van de stad. Het gaat hier met name om winkelcentra en -straten, die niet alleen een belangrijke functie hebben voor de wijken, maar tevens een aantrekkelijke locatie zijn om een bedrijf te starten dan wel verder te ontwikkelen. De kwaliteit van de winkelcentra moet omhoog, waarbij aandacht wordt besteed aan voldoende en gediversifieerd aanbod. Activiteiten zullen moeten plaatsvinden in samenwerking tussen ondernemers, overheid en eventuele private investeerders.

De verschillende activiteiten betreffen een gecombineerde inzet van EFRO en ESF.

Voorbeeldprojecten

- **Stimuleren combinatie van wonen en werken**
- **(Her)inrichting bedrijfsverzamelgebouwen voor starters en creatieve industrie**
- **Faciliteitencentrum voor startende ondernemers**
- **Microleningen**
- **MKB loket**

Maatregel 3.3. Herstel stedelijk vestigingsmilieu

Doel

Deze maatregel beoogt bij te dragen aan de aantrekkelijkheid van de steden in Randstad Holland als vestigingsplaats voor bedrijven en inwoners.

Achtergrond

De grote en middelgrote steden in Randstad Holland hebben te kampen met een afnemende aantrekkelijkheid als woonomgeving en als vestigingsplaats voor (innovatieve) bedrijvigheid. Bedrijven en inwoners eisen een schone en veilige omgeving, met een aantrekkelijk vormgegeven openbare ruimte en voldoende aanbod van onderwijs, cultuur en zorgvoorzieningen. Om de steden in staat te stellen hun rol in de economische ontwikkeling van de regio te spelen, moet de leef- en werkomgeving in de binnensteden op deze punten worden verbeterd. Dit betekent het tegengaan van verpaupering, het verbeteren en creëren van aantrekkelijke sociale en culturele voorzieningen en openbare ruimte en het vergroten van de sociale cohesie en veiligheid.

De creatieve sector is met name in de grote steden een belangrijke sector en groeit harder dan andere sectoren. Creativiteit is een cruciale factor voor innovatie en een bloeiende economische toekomst en dient gestimuleerd en ondersteund te worden. Binding van creatieve mensen en bedrijven aan de stad is van belang om de stad vitaal te houden.

In veel stedelijke wijken is een basisniveau van voorzieningen van welzijn, onderwijs en sport aanwezig. Als gevolg van diverse maatschappelijke ontwikkelingen (b.v. individualisering en gewijzigde bevolkingssamenstelling) voldoen deze voorzieningen niet altijd meer aan de huidige eisen en wensen. Verbetering van de gebruikskwaliteit van deze voorzieningen is een belangrijke voorwaarde voor het versterken van de sociale cohesie en verdere economische groei.

Inhoud

In deze maatregel vinden activiteiten plaats die zijn gericht op het tegengaan van de verpaupering van wijken en buurten. Dat kunnen acties zijn op het terrein van veiligheid (bestrijding onveiligheid door aanpak van criminaliteit, overlast en asociaal gedrag), herstel van gebouwen en infrastructuur, buurtbeheer, schoonmaken en schoonhouden van de openbare ruimte, etc. Deze aanpak, gericht op het principe van 'schoon, heel en veilig', vindt plaats met een gezamenlijke inzet van overheid, burgers, bedrijven en woningcorporaties.

Daarnaast zijn acties voorzien om de aantrekkelijkheid van de openbare ruimte te verhogen, door middel van groenvoorzieningen, waterlopen, etc. Winkelgebieden moeten worden opgeknapt en van een hoogwaardige openbare ruimte worden voorzien. Samenwerking met de ondernemers is daarbij van belang.

Een belangrijk aspect van de leef- en werkomgeving wordt gevormd door de beschikbaarheid van onderwijs- en zorgvoorzieningen. Goede mogelijkheden voor sport en cultuur zijn eveneens onmisbaar. Het vergroten van het aanbod en het verhogen van de kwaliteit van deze voorzieningen maakt deel uit van de maatregel. Daarbij kan het gaan om fysieke maatregelen wat betreft het aanbod van voorzieningen (clustering, multifunctionaliteit, verhogen gebruikintensiteit), maar ook om het wijzigen van het activiteitenaanbod en het ontwikkelen van andere werkwijzen (ketenbenadering rond jeugd of veiligheid). Daarnaast wordt gedacht aan experimentele projecten op het terrein van (ouderen)zorg en woonvoorzieningen.

Naast sociale voorzieningen krijgen de voorzieningen voor de creatieve sector (als motor voor innovatie) specifieke aandacht. Daartoe moet geïnvesteerd worden in voorzieningen (locaties en gebouwen) door zowel het permanent maken van locaties als het beschikbaar stellen van tijdelijke locaties. Binding van creatieve mensen en bedrijven aan de stad is van belang om de stad vitaal te houden.

Voorbeeldprojecten

- **Renovatie openbare ruimte (o.a. pleinen en winkelgebieden)**
- **Wijkinitiatieven gericht op onderhoud en herstel van gemeenschappelijke voorzieningen**
- **Wijkveiligheid**
- **Aanleg groene gordel**
- **(Her)inrichting sociaal culturele voorzieningen (club- en buurthuizen) (met onder meer aandacht voor multifunctionaliteit)**
- **Realisatie van multiculturele voorzieningen**
- **Clustering van voorzieningen (bijv. school / cursuscentrum / kinderopvang / naschoolse opvang)**
- **Investeren in congresfaciliteiten en culturele voorzieningen**
- **Samenwerking eerstelijns voorzieningen**

Maatregel 3.4. Sociale insluiting en inburgering

Doel

Het versterken van de sociale zelfredzaamheid en het doorbreken of voorkomen van sociaal isolement van achterstandsgroepen met een taal- of inburgeringsachterstand

Achtergrond

De grote schaal van de steden in combinatie met de betrekkelijke anonimiteit en de aanwezige voorzieningen oefenen leiden tot een concentratie van probleemgroepen. Een bovenmatige inspanning op het gebied van zorg en opvang is noodzakelijk om te voorkomen dat deze groepen permanent dreigen te worden uitgesloten.

Daarnaast hebben met name de vier grote steden de laatste jaren te maken gehad met grote groepen laag opgeleide nieuwkomers in het kader van gezinsvorming en gezinshereniging. Deze bevolkingsgroepen concentreren zich in bepaalde wijken van de steden. Het is van groot belang dat deze groepen inburgeren ter voorkoming van een (sociale) tweedeling in deze steden. Overigens hebben ook grote groepen oudkomers onvoldoende aansluiting gevonden bij inburgeringstrajecten.

Deze maatregel vertoont grote samenhang met maatregel 1.4, maar het verschil is dat maatregel 3.4 zich focust op de primaire maatschappelijke inburgering (m.n. taalverwerving), terwijl maatregel 1.4 gericht is op economische integratie (toeleiding naar werk). Voor diverse doelgroepen is maatschappelijke inburgering echter een noodzakelijke voorwaarde voor verdere economische integratie. Beide maatregelen vullen elkaar op die wijze aan. Bovendien is maatregel 3.4 hoofdzakelijk aanbodgericht (inburgering van alle mensen), terwijl maatregel 1.4 meer door de vraag (van de arbeidsmarkt) wordt gestuurd.

Inhoud

Armoedebestrijding is een belangrijk onderdeel van deze maatregel. Dit richt zich enerzijds op het verbeteren van de materiële situatie als op het doorbreken of voorkomen van sociaal isolement. Ervoor zorgen dat meer mensen gebruik maken van de aanwezige voorzieningen is een belangrijk onderdeel en eerste stap naar integratie en werk. Het stimuleren van mensen om gebruik te maken van deze voorzieningen en diensten en het verlagen van de drempel is een belangrijk aandachtspunt binnen deze maatregel. De daadwerkelijke toeleiding naar regulier werk door middel van verschillende trajecten maakt onderdeel uit van maatregel 1.4.

De mate van sociale samenhang in buurten en wijken bepaalt in grote mate de aantrekkelijkheid van de woon-, werk- en leefomgeving. Bevordering van integratie en sociale en economische activering zijn pijlers onder de aanpak en worden aangevuld met maatregelen die de kloof tussen overheid en burgers verkleinen.

Inburgering begint met het aanleren van de taal. Taalverwerving heeft dan ook hoge prioriteit binnen deze maatregel. Slechts een kwart van de nieuwkomers heeft na een inburgeringscursus het benodigde niveau van sociale zelfredzaamheid bereikt en slechts elf procent behaalt het gewenste niveau van educatieve of professionele zelfredzaamheid. Dit vraagt om substantiële aantallen taal- en inburgeringstrajecten voor oud- en nieuwkomers.

Voorbeeldprojecten

- **Integratie en taaltrajecten nieuw- en oudkomers**
- **Verbetering aanbod taalonderwijs**
- **Vorbereiding nieuwkomers op arbeidsmarkt/ondernemerschap**
- **Multiculturele initiatieven als festivals en evenementen**

Prioriteit IV: Vitaal Landelijk Gebied

Hoewel Randstad Holland sterk verstedelijkt is, bestaat een groot deel van het totale oppervlak wel degelijk uit landelijk gebied. Het landelijk gebied herbergt een omvangrijk geheel aan belangrijke functies, zoals economische activiteiten (inclusief landbouw en toerisme), huisvesting, leefomgeving, natuur, milieu en landschap.

Het landelijk gebied van Randstad Holland verkeert al geruime tijd in een proces van functieverandering. Aandacht voor duurzaamheid, innovatie en de toenemende diversiteit in eisen die de consument stelt aan wonen en vrijetijdsbesteding maken dat aan de inrichting van het landelijk gebied steeds nieuwe eisen worden gesteld. Dat vernieuwingsproces wordt met dit programma voortgezet.

Randstad Holland kiest ervoor de vitaliteit van het landelijk gebied te waarborgen én te vergroten. Een vitaal landelijk gebied houdt in dat het een dynamische, multifunctionele omgeving is waar het aantrekkelijk is om te wonen, te werken en te leven. Vitaliteit omvat zowel economische als sociale aspecten, waarbij evenwicht met het natuurlijk milieu van groot belang is. De uitdaging ligt in het in balans brengen van de verschillende functies.

Een specifieke opgave ligt in de overgang van het stedelijk naar het landelijk gebied. Daar komen zowel stedelijke als landelijke functies bijeen, die in potentie met elkaar in conflict kunnen komen. Ook op dat vlak ligt een uitdaging in het uitbalanceren van de verschillende functies. Door te investeren in onderlinge afstemming en een integrale aanpak, kan het overgangsgebied als een verbindend element fungeren tussen beide gebieden.

Prioriteit IV omvat de volgende twee maatregelen:

Maatregel 4.1. Ontwikkeling nieuwe bedrijvigheid in het landelijk gebied

Maatregel 4.2. Aantrekkelijkheid landelijk gebied

Maatregel 4.1. Ontwikkeling nieuwe bedrijvigheid in het landelijk gebied

Doel

Deze maatregel is gericht op het stimuleren en implementeren van nieuwe bedrijvigheid in het landelijk gebied. Want ook het landelijk gebied heeft een belangrijke functie op het vlak van werkgelegenheid en het genereren van toegevoegde waarde.

Achtergrond

Door de congestie in het stedelijk gebied en de wens van steeds meer mensen om te wonen én te werken in een groene omgeving, is het landelijk gebied steeds interessanter als vestigingsgebied en ontwikkelingsgebied voor nieuwe bedrijvigheid. De huidige infrastructurele verbindingen en ICT-voorzieningen maken dat producten en diensten in Randstad Holland overal snel geleverd en afgezet kunnen worden. Dat betekent dat bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijvigheid de bedrijfsomgeving een grotere rol gaat spelen, hetgeen voor het landelijk gebied gunstig kan uitpakken.

Een andere ontwikkeling is dat de traditionele bedrijvigheid door de (internationale) concurrentie ook in het landelijk gebied wordt gedwongen om te innoveren. Dat kan enerzijds een verbetering of aanpassing van bestaande producten inhouden, maar anderzijds ook de start van geheel nieuwe activiteiten. Alleen dan heeft het bedrijfsleven kans zich staande te houden. Innovatie en het streven naar meer kwaliteit en duurzaamheid moeten worden gestimuleerd, omdat hieruit nieuwe perspectieven voor bedrijvigheid in het landelijk gebied kunnen ontstaan.

Inhoud

Deze maatregel stimuleert acties die nieuw ondernemerschap bevorderen. Denk bijvoorbeeld aan de begeleiding van starters en de opzet van een ondernemersloket. Tevens kunnen diverse regelingen voor individuele bedrijven worden opgezet, gericht op productontwikkeling, kwaliteitszorg, exportbevordering en het faciliteren van studies.

De ontwikkeling van nieuwe bedrijvigheid kan daarnaast worden versterkt door de vorming van clusters tussen bedrijven, waaruit nieuwe samenwerkingsverbanden en spin-offs kunnen voortkomen. Nationale en internationale samenwerking dragen bij aan productontwikkeling, innovatie en ketenontwikkeling. Hierdoor kunnen kansen ontstaan voor nieuwe economische activiteiten in het landelijk gebied, al dan niet met een link naar de agrarische sector (diversificatie).

Toerisme en recreatie nemen in het landelijk gebied als economische drager een steeds belangrijkere plaats in. Open ruimte, natuur en water zijn belangrijke trekkers van toeristen en recreanten en bieden ruimte voor nieuwe recreatieve concepten. De vraag van consumenten naar dergelijke nieuwe concepten neemt de komende jaren naar verwachting nog verder toe, onder andere door de vergrijzing van de bevolking en de toenemende behoefte aan een actieve invulling van de vrije tijd. Bepaalde gebieden in Randstad Holland met een hoog toeristisch potentieel, zoals de kuststreek, hebben een kwaliteitsimpuls nodig om de kansen te verzilveren. Het is aan het toeristisch bedrijfsleven om daarop te anticiperen en nieuwe toeristisch-recreatieve mogelijkheden te introduceren. Ondernemerschap en innovatie in de vrijetijdseconomie worden daarom bevorderd.

Deze maatregel wil toeristisch/recreatieve ondernemers prikkelen nieuwe concepten te ontwikkelen en stimuleert daartoe de toepassing van ICT in het toeristisch bedrijfsleven, evenals acties ter verbetering van het kwaliteitsniveau (o.a. ISO-certificering). De ontwikkeling van een bedrijfsgerichte regeling kan er toe leiden dat advisering en voorlichting van ondernemers over hun bedrijfsvoering wordt verbeterd.

Voorbeeldprojecten

- **Stimulering ondernemerschap, startersbegeleiding, ondernemersloket**
- **Ontwikkeling bedrijfsgerichte regelingen**
- **Stimulering recreatie en toerisme**
- **Wonen, werken en recreëren bij het nieuwe Wieringerrandmeer**
- **Projecten Groene Hart**

Maatregel 4.2. Aantrekkelijkheid landelijk gebied

Doel

Doelstelling van deze maatregel is door middel van voorwaardenscheppende maatregelen de aantrekkelijkheid van het landelijk gebied van Randstad Holland te waarborgen én te verhogen. Het begrip aantrekkelijkheid omvat diverse aspecten, van instandhouding en versterking van het voorzieningenniveau tot investeringen in de ontwikkeling en ontsluiting van natuur voor recreatieve doeleinden.

Achtergrond

De woon-, werk- en leefomgeving zijn factoren waar het bedrijfsleven steeds meer waarde aan hecht. Ook consumenten waarderen deze factoren hoog, wat zichtbaar is in het feit dat de vrijetijdseconomie een steeds grotere positie inneemt in ons economisch systeem. Het gaat niet alleen meer om behoud van natuur, landschap en cultureel erfgoed in het landelijk gebied, maar ook om de gebruikswaarde voor stedelingen en toeristen, die in het landelijk gebied rust, ruimte en mogelijkheden voor recreatie zoeken. Naar verwachting zet die trend zich de komende jaren verder voort. De leefbaarheid van het landelijk gebied staat echter onder druk, omdat de laatste jaren veel voorzieningen zijn wegbezuinigd of geconcentreerd in het stedelijk gebied.

In deze maatregel wordt gestreefd naar synergie tussen de economische relevantie van het bevorderen van de aantrekkelijkheid van het landelijk gebied en de doelstellingen op het terrein van natuurbehoud en milieu.

Inhoud

Binnen deze maatregel kan een aantal acties worden onderscheiden.

De eerste groep acties heeft betrekking op de instandhouding en de verbetering van het voorzieningenniveau in dorpskernen in het landelijk gebied. Daarbij kan gedacht worden aan de nieuwbouw of verbetering van multifunctionele accommodaties, uitbreiding van het cultureel aanbod, het verbeteren van de ICT-infrastructuur (bijvoorbeeld ten behoeve van werken op afstand) of pilot-acties op het gebied van zorg.

De tweede groep acties betreft voorwaardenscheppende maatregelen die de toeristisch-recreatieve mogelijkheden stimuleren. Hoewel die maatregelen in het gehele landelijk gebied uitgevoerd kunnen worden, verdient de overgangszone met het stedelijk gebied daarbij bijzondere aandacht, omdat stedelijke kenniswerkers veelal dat gebied opzoeken voor hun vrijetijdsbesteding. Investeringen in ontwikkeling en ontsluiting van natuur (waaronder het kustgebied) en cultuurhistorie bieden tevens mogelijkheden binnen deze maatregel, voor zover de investeringen een economische (toeristisch-recreatieve) functie vervullen. Ook integrale projecten op het terrein van natuurbeheer, recreatie en toerisme (recreatieve en ecologische verbindingen) worden nagestreefd. Een voorbeeld van een dergelijke integrale aanpak is dat maatregelen om de dreiging van zee en rivier tegen te gaan tevens moeten leiden tot een versterking van de recreatiesector en de natuur. Een ander voorbeeld is de aanleg en het verbeteren van de bereikbaarheid van Groengebieden.

Verder biedt deze maatregel ondersteuning voor acties die gericht zijn op de creatie van een eigen identiteit van een dorpskern of gebied en het behoud en het toegankelijk maken van cultuurhistorische objecten.

Voorbeeldprojecten

- **Realisatie multifunctionele accommodaties**
- **Pilot-acties op gebied van zorgverlening**
- **Aanleg van recreatief netwerk**
- **Verbetering bereikbaarheid van nieuwe toeristische voorzieningen (ontlasting van dorpskernen)**
- **Behoud en ontwikkeling van de Stelling van Amsterdam**
- **Integrale aanpak water- en natuuropgaven**
- **Cultuurhistorie toegankelijk maken**